

פניני רבינו האור החיים הקדוש

יעקב אבינו - יוסף הצדיק - רחל אמנו

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"ז

עם מפתח ענינים מפורט

ובו מבואר דבריו הנפלאים של האו"ח הק' בסגנון יפה
וברור ובתוספת כמה הארות והערות לכל הרוצה להעמיק
בדבריו ולטעום מנופת צוף אמריו הקדושים

מכון פניני אור החיים

חנוכה תשע"ז

נא לא לעיין בזה בשעת התפלה

להאיר את עיני הלומדים הדגשנו את כל הלשונות של
האור החיים הקדוש וכמו כן כדי להקל על הלומד
הכנסנו לסוגריים את הדברים שהם עמוקים יותר וכתבנו
אותם באותיות קטנות

הגליון הזה מוקדש לרפו"ש של האה"ח
מרת בריינא זלאטא בת דינה תחי'

הגליון הזה נתנדב לעילוי נשמות
ר' דוב ב"ר אברהם יעקב ז"ל

לתיקונים והערות או לקנות את זכות
הפצת תורת רבינו האור החיים הקדוש

נא לפנות למייל

peninei.ohrhachaim@gmail.com

ולשלוח פקס המספר הוא 208-379-2768

תוכן הענינים

למה גזרו היונים על שבת חודש ומילה.....	ה
הגאולה מגלות יון היתה בזכות יעקב אבינו.....	ה
מהו הכח המיוחד של יעקב אבינו שבאמצעותו נגאלו ישראל מגלות יון.....	ה
נס חנוכה נעשה באמצעות כוחו של יוסף הצדיק.....	ו
בזכות יוסף הצדיק עמדו ישראל בקדושתם במשך כל הדורות.....	ו
רחל אמנו נמשלה ללבנה.....	ז
התחדשות הלבנה הוא דבר טיבעי וא"כ מהו החשיבות של ראש חודש.....	ז
התחדשות הלבנה - "כי גבוה מעל גבוה שומר".....	ח
הענין של ר"ח הוא להאיר את החושך.....	ח
רחל אמנו נמשלה ללבנה לפי שהכח של רחל הוא להאיר את החושך.....	ט
יוסף הצדיק ירש את הכח הזה מרחל אמנו.....	ט
האם היתה הצלחת יוסף במצרים תלויה באיזה שום כח שהוא קיבל מיעקב אביו.....	ט
הכח של יעקב אבינו הוא כח הקדושה.....	ט
דברי הזוהר בענין עבודת יעקב אבינו.....	ט
"ויוסף הוא בחינת צדיק, ויון [הוי] הפכו כו' כי זה לעומת זה" (דברי חיים).....	י
ביאור דברי האוה"ח הקדוש שכתב שבזכות יעקב נגאלו ישראל מגלות יון...י	י

יוסף הצדיק המשיך והשלים את עבודתו של יעקב אבינו..... יא

"והוא סוד צדיק יסוד עולם שנקרא רעה אבן ישראל"..... יא

סיכום בענין השתוות עבודת יוסף לעבודתו של יעקב..... יב

ביאור דברי המגלה עמוקות והספה"ק שכתבו שנס חנוכה נעשה מכוחו של
יוסף הצדיק..... יג

המגלה עמוקות והספה"ק אינם חולקים על האור החיים הקדוש..... יג

מה שכתב האוה"ח שהגאולה מגלות יון היתה בזכותו של יעקב היינו מכח
קדושתו ולא מצד כח תורתו..... יג

הטעם שהיונים מנעו את ישראל מלקדש את החודש..... יד

לפי שיון הוא הכח של ג"ע לכן הם גזרו על שבת ומילה כי ב' מצות הללו הם
יסוד הקדושה של כלל ישראל..... יד

ביאור נפלא בדברי האור החיים הקדוש על הפסוק "ויוסף ישית ידו על
עיניך" לפי היסודות הנ"ל..... טו

מפתח ענינים מפורט..... כ-כג

חנוכה

למה גזרו היונים על

שבת חודש ומילה

(א) **הנה** מבואר (במגילת אנטיוכס)

שהיונים גזרו על שבת

חודש ומילה דהיינו שהם אסרו לשמור את השבת, לקדש את החודש, ולקיים את מצות ברית מילה.

וצריך להבין מאיזה טעם התנגדו היונים בתקיפות גדולה לשלשת הענינים הללו ומהו הצד השווה של השלשה מצות הללו שאליו התנגדו היונים בתוקף גדול.

הגאולה מגלות יון היתה

בזכות יעקב אבינו

(ב) **והנה** האוה"ח (שמות כז כ) כותב שכלל ישראל זכו להנצל ולהגאל מתוך גלות יון באמצעות הכח של יעקב אבינו כי רק על ידי הכח של יעקב אבינו הצליחו החשמונאים במלחמתם - הרוחנית והגשמית, נגד היונים.

וזה לשון האוה"ח (שם) "ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זהר חדש (עה"פ ו"יאמר אלוקים יהי אור") כי ד' גליות של ישראל [מ]כל אחד מהם [הם] נגאלו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' [פ] מהגלות השלישית דהיינו מגלות יון כלל ישראל נגאלו ממנו] בזכות

יעקב, והד' תלוי בזכות משה. ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה".

ולענין הגלות הרביעית שבו אנו נמצאים היום הרי שגם בפרשת ויחי (מט יא) מסביר האוה"ח את היסוד הנ"ל שרק ע"י העסק בתורה יזכו ישראל לביאת המשיח, וזה לשונו "כי גלות ד' שבו יגלה הגואל העצום צריך שתהי' ביד ישראל מצות עסק התורה וזולת זה יתעכב מבוא".

הרי שמבואר מדברי האוה"ח שהגאולה מהגלות השלישית דהיינו מגלות יון, נעשית בזכות יעקב אבינו והגאולה מהגלות הרביעית תהא בזכות עסק התורה שהוא הכח של משה רבינו.

מהו הכח המיוחד של יעקב אבינו שבאמצעותו נגאלו ישראל מגלות יון

(ג) **והדברים** צריכים ביאור דלמה כתב האוה"ח שרק בגלות הרביעית יגאלו ישראל באמצעות עסק התורה והרי כיון שהאוה"ח כתב שהגאולה מהגלות השלישית היתה בזכותו של יעקב אבינו א"כ לכאורה גם הגאולה מהגלות השלישית היתה מכח זכות העסק בתורה הקדושה שהרי יעקב אבינו הי' עמוד התורה.

קנ"ו, (וכ"כ הבני יששכר מדעת עצמו במאמרי חודש כסלו וטבת מאמר ד' אות ל"ד). וההסבר בזה הוא משום שרק באמצעות הכח של יוסף הצדיק הצליחו החשמונאים להתגבר על כח הטומאה של מלכות יון.

[וכן] מבואר מדברי היערות דבש והמלבי"ם, דהנה היערות דבש (ח"א דרוש ב' דף סג) כתב "וכבר נודע כי מזל יון הוא שור", ובספר יחזקאל (א י) כתב המלבי"ם "והנה ארבעה שרי מלכיות קיבלו כחם מפני המרכבה כו' ו[ה]שר [של] יון קיבל [את כוחו] מפני שור מהשמאל", ומבואר שהשורש והמקור של יון הוא כח השור.

ולפי"ז מבואר שיוסף הוא הכח שעומד נגד מלכות יון שהרי כתיב (לב ו) "ויהי לי שור" והמדרש (תנחומא) מבאר ששור היינו יוסף, וכמוש"כ בברכתו של יעקב ליוסף, "בכור שורו הדר לו" (דברים לג יז) ומזה מבואר שיוסף הוא השור דקדושה ולכן יוסף הוא זה שעומד נגד השור דטומאה של מלכות יון.

ולפי"ז צריך לשאול ולברר האם הספה"ק הנ"ל - שכתבו שהנס של חנוכה נעשה מכוחו של יוסף הצדיק, חולקים על האוה"ח הקדוש או לא, שהרי האוה"ח הקדוש כתב שכלל ישראל נגאלו מהגלות של יון באמצעות הכח והזכות של יעקב אבינו ולא מצד הכח של יוסף הצדיק.

בזכות יוסף הצדיק עמדו ישראל בקדושתם במשך כל הדורות

ה) **והנה** כדי להבין את הענין הנ"ל נראוי צריך להבין למה רצה ד' יתברך שיוסף הצדיק הוא זה שירד

דהיינו לפי שיעקב אבינו הי' עמוד התורה א"כ הי' שייך לומר שגם הגאולה מהגלות השלישית - מגלות יון, היתה באמצעות כח התורה, אלא שמדברי האוה"ח הקדוש מבואר שהגאולה מגלות יון לא נעשית בזכות כח התורה של יעקב אבינו וא"כ דברי האוה"ח צריכים ביאור, דמהו הזכות והכח הזה של יעקב אבינו שבאמצעותו נגאלו ישראל מגלות יון.

[וענין] זה שיעקב אבינו הוא עמוד התורה מבואר בספה"ק שהרי מדתו של יעקב הוא מדת התפארת (אוה"ח במדבר טו לט) והתפארת הוא העסק בתורה (תומר דבורה פ"ז). וזה לשון השפת אמת (סוכות תר"ס ד"ה איתא) "ומצינו ביעקב ומשה כו' כי שניהם בחינת התורה, יעקב כתיב ביה תתן אמת ליעקב ואין אמת אלא תורה ומשה רבינו ע"ה [הוא] שר התורה". ולהלן שם (תרס"ג ד"ה ביום) כתב השפת אמת "ושניהם [פ' משה ויעקב] ענין אחד כידוע דמשה מלגאו ויעקב מלבר" עכ"ל.

נס חנוכה נעשה באמצעות כוחו של יוסף הצדיק

ד) **והנה** במגלה עמוקות (פרשת מקץ) מבואר שהנס של חנוכה נעשה בכוחו של יוסף הצדיק. ועיין בדברי חיים (פ' וישב ד"ה והנה כעין זה) שכתב (וכ"כ המגלה עמוקות שם ובפרשת ואתחנן אופן רנב) שהגמטריא של "מלך יון" וכן הגמטריא של "אנטיוכס" היא שוה להגמטריא של "יוסף" דהיינו שהגמטריא של כל אחד מהשלש תיבות הללו הרי הוא עולה למספר

בשם רבותינו ז"ל (ברכות נה.) שהירח שראה יוסף בחלומו מרמז לרחל אמו וכמוש"כ "הבוא נבוא כו' ואמך" (שם).

ומבואר מדברי הגמ' שרחל אמנו נמשלה לירח וכן הסביר הר"ח וויטל שדבר זה מרומז בתפלת מוסף של ראש חודש משום שבנוסח התפלה אנו אומרים "ראשי חדשים לעמך [נתת]" והראשי תיבות של "ראשי חדשים לעמך" הוא רח"ל דהיינו שהענין של ראש חודש והתחדשות הלבנה שיין ומקושר לכן של רחל אמנו.

ואמנם הענין הזה צריך ביאור דמאיזה טעם נמשלה רחל אמנו להלבנה ומהו הכח המיוחד הזה של רחל שבגללו היא נמשלת ללבנה.

התחדשות הלבנה הוא דבר טיבעי וא"כ מהו החשיבות של ראש חודש

ז) ובאמת כל הענין של ראש חודש צריך ביאור שהרי התחדשות הלבנה הוא דבר טיבעי דהיינו שבתחילת החודש עד אמצע החודש הלבנה מתגדלת ומתרחבת ואח"כ מתחילה הלבנה להתמעט ולהתקטן מעט מעט עד שבלילות שקרובים לסוף החודש הלבנה נעלמת לגמרי מעין כל רואה. ואחרי הלילות שבו נעלמת מאור הלבנה לגמרי, חוזרת הלבנה להאיר את חשכת הלילה. ולכן צריך להבין, למה נתנה התורה חשיבות לדבר הטיבעי הזה של התחדשות הלבנה.

למצרים לפני שירדו לשם שאר כל השבטים.

ובמדרש (ויק"ר לב ה) מבואר שהטעם לזה הי' כדי להגן על קדושת כלל ישראל משום שעל ידי זה שיוסף עמד בנסיון של אשת פוטיפר, נגדרו כל ישראל ועמדו בקדושתם וכמוש"כ במדרש הנ"ל וזה לשונו "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ו[עיי"ז] נגדרו [כל] ישראל בזכותו".

וכתב השפ"א (וישב תר"ס ד"ה בפסוק) וזה לשונו "והנה יוסף הי' הכנה לדורות כמו שאמרו (במדרש הנ"ל) יוסף ירד למצרים וגידר עצמו מן הערוה [ו]בזכותו כל האנשים נגדרו במצרים מן הערוה [והנשים נגדרו בזכות שרה כמו שמבואר במדרש הנ"ל] ולא דווקא [בארץ] מצרים [נגדרו ישראל מכוחו של יוסף] רק [פ' אלא] בכל גלות מסייע כוחו של יוסף הצדיק" [לכל האנשים שבכלל ישראל לעמוד בקדושתם].

וצריך להבין מה הם הכוחות המיוחדים של יוסף הצדיק, ומאיפה קיבל יוסף הצדיק את הכוחות הללו.

רחל אמנו נמשלה ללבנה

ו) הנה בפרשת וישב מבוארים החלומות של יוסף הצדיק, ובחלום השני שם כתיב "ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח כו' משתחווים לי" (לז ט). ופרש"י (לז י)

התחדשות הלבנה - "כי גבוה מעל גבוה שומר"

ח) **והביאור** בזה הוא כמו שכתב בספר אור גדליהו (מועדים נט). בשם המהר"ל (גבורות ד' פרק מ"ו) וזה לשון (הא"ג) שם "ומבאר שם (המהר"ל) כי כתיב (קהלת ה ז) "כי גבוה מעל גבוה שומר" ופירושו כי כל מה שאנו רואים [שקורה] בסדר הטבע [הרי שבאותה שעה] נעשה מעין אותו דבר [גם] בעולמות העליונים. והביאור [בזה] הוא כי כל השפעה שאנו רואים בזה העולם [הצורה והדרך שבו מגיעה ההשפעה לעולם הטבע הוא כך, שה]השפעה הזו יורדת מלמעלה עד למטה דרך כל העולמות עד שנתלבש גם בסדר הטבע, ומההשפעה בסדר הטבע יכולים אנו לדעת כי [באותה שעה] יש [בעולמות העליונים] השפעה רוחנית[ת] מעין אותו השפעה שנראה [לנו] בעולם הטבע."

ועל פי יסוד זה מבאר האור גדליהו (שם נט): את החשיבות ואת גודל הענין של ראש חודש, דאע"פ שהתחדשות של הלבנה הוא ענין טבעי מ"מ ההתחדשות הטיבעית הזאת מורה על כח ההתחדשות הרוחניות שמתעוררת ומושפעת עלינו באותה שעה, לפי שהתחדשות הלבנה בעולם הגשמי הוא סימן על זה שבאותה שעה יש גם איזה התחדשות רוחנית בעולמות העליונים.

ומבואר מכל הנ"ל שיש ענינים רוחניים נשגבים שקשורים

ותלויים בענין הלבנה, ומצבה הגשמי של הלבנה מורה לנו על אירועים רוחניים נשגבים שמתהווים ונעשים בעולמות הרוחניים באותה שעה [כמבואר בגמ' סוכה כט. ועוד].

ולפיכך יש נוהגים להקפיד שלא להתחתן מהזמן שבו הלבנה מתחילה להתמעט ועד סוף החודש (רמ"א אבהע"ז סי' ס"ד, וע"ע בספר דבש לפי מהחיד"א מערכת ח' אות ז'), וכן מטעם זה יש שנוהגים להתענות בסוף החודש בשעה שהלבנה נעלמת לגמרי (ע' ערוך השולחן או"ח סי' תי"ז סעיף י"א).

הענין של ר"ח הוא להאיר את החושך

ט) **ולפי"ז** מבואר שהענין של ראש חודש וקידוש החודש [עיין בספר דבש לפי מהחיד"א מערכת ח' אות ז' שכתב שהענין הזה של ר"ח תלוי בקידוש החודש] הוא הכח להאיר את החושך דהיינו שאע"פ שבסוף החודש שורה בעולם חושך מוחלט, כיון שמאור הלבנה נעלם לגמרי, מ"מ [בתחילת החודש] מתעוררת הלבנה להתחדש ולהתגבר על החושך הזה וחוזרת הלבנה להאיר את העולם ולגרש את חשכת הלילה.

ולכן נמשלו ישראל ללבנה (שמו"ר פרשה טו, סוכה כט). כיון שיש להם את הכח להתגבר על חשכת הגלות ועל היצר הרע שנמשל לחושך [וכמוש"כ האוה"ח (בראשית א א אופן כב) שהגלות נמשל לחושך, ושהיצה"ר ג"כ נמשל לחושך (שם א א אופן כ)] מכח אור התורה וקדושת נשמתם.

אמו או שמא הוצטרך יוסף לקבל איזה שום כח נוסף גם מיעקב אבינו כדי שתהא לו את היכולת להתגבר על החשיכה הנוראה של גלות מצרים.

הכח של יעקב אבינו הוא כח הקדושה

(ג) **והנה** בכדי לברר את הכח המיוחד שקיבל יוסף הצדיק מיעקב אבינו, צריכים אנו להבין, מהו הכח המיוחד של יעקב אבינו.

ומסביר המהר"ל (נר מצוה דף י"ט, ובגור ארי' פרשת ויצא ד"ה עלי יניח צדיק את ראשו) שיעקב אבינו נתייחד בענין קדושתו וכמוש"כ בתורה "ראשית אוני" (בראשית מט ג). וכתב המהר"ל (שם) וזה לשונו "כי יעקב יש לו כח קדוש נבדל כו' כי יעקב הוא הקדוש כו' כמו שידוע בכל מקום ולכן כתיב והקדישו את קדוש יעקב".

[ולכן] מדתו של יעקב אבינו הוא מדת האמת וכמוש"כ "תתן אמת ליעקב", כי ברית הלשון והמעור תלויים וקשורים זה בזה. ולכן לאחר שהתגבר יעקב על שרו של עשו - שמשתדל תמיד להכשיל את ישראל בעניני קדושה הללו כנודע ממלחמת עמלק, (וכן כתבו הספה"ק בענין המלחמה הזאת של יעקב עם שרו של עשו) - זכה יעקב להקרא בשם "ישראל" שהוא "בחינת קדושה עליונה" (אוה"ח בראשית מז כח). וכמדומני שכל זה מבואר בספה"ק.

דברי הזוהר בענין עבודת יעקב אבינו

(ד) **ובזוהר** (בהר קיא:) מבואר שבחטאו של אדם הראשון נכללו השלשה עבירות חמורות של ע"ז ג"ע ושפ"ד דהיינו שמצד איזה בחינה עבר

רחל אמנו נמשלה ללבנה לפי שהכח של רחל הוא להאיר את החושך

(ז) **ובזה** יתבאר הטעם לזה שרחל אמנו נמשלה ללבנה, לפי שהכח המיוחד של רחל אמנו הוא הכח "להאיר את החושך" ולכן נמשלה רחל להלבנה לפי שגם הלבנה מתגברת על החושך המוחלט, ששורה בעולם בסוף כל חודש, ומאירה את חשכת הלילה ע"י התחדשותה.

ולכן נבחרה רחל - מכל האמהות, להקבר על אם הדרך (בראשית לח יט) כדי לחזק את בני ישראל כשהם יגלו מארצם (רש"י שם מח ז) ולקרב את גאולתם, משום שרחל אמנו נתברכה עם הכח הנצטרך להאיר את חשכת הגלות.

יוסף הצדיק ירש את הכח הזה מרחל אמנו

(יא) **והנה** לפי שיוסף הצדיק הי' בנה העיקרי של רחל אמנו לכן גם הוא הצטיין בענין הזה לפי שיוסף ירש את הכח המיוחד הזה מרחל אמנו. ולכן יוסף הוא זה שנבחר לירד למצרים לפני כל השבטים כדי שעל ידי כוחו המיוחד הזה יאיר יוסף את החשיכה הגדולה של גלות מצרים.

האם היתה הצלחת יוסף במצרים תלויה באיזה שום כח שהוא קיבל מיעקב אביו

(יב) **אמנם** יש לשאול האם היתה ההתגברות של יוסף הצדיק על חשכת מצרים רק באמצעות הכח המיוחד הזה שהוא ירש מרחל

ומלכות] מדי [הוי נגד] שפיכות דמים [וכמוש"כ שהמן גזר] להשמיד להרוג, [ומלכות] יון [הוי כנגד החטא של] ג"ע, ומלכות הרביעית הוא [כנגד] לה"ר שנאת חנם ששקול כנגד הג' עבירות".

ומבואר מדברי השפ"א שגלות יון הוי נגד ג"ע דהיינו שכח הטומאה של יון נבע ונתייחד בענין הזה של ג"ע, [וכן לפי מה שנתבאר לעיל (אות ד')] ששורש כח יון נובע ממזל שור הרי שמבואר בספרים (חיד"א ועוד) שהשור מורה על כח התאוה. והאמת הוא שדברי השפ"א מבוארים ומפורשים היטב בספה"ק, עיין בדברי חיים (פרשת וישב בד"ה והנה כעין זה) וכן שם בח"ב במאמרי חנוכה (דף ע"ח וע"ש בהערה כ', כא, שצוין שם עוד הרבה מראי מקומות בזה) שנתבארו שם פרטי הענין באופן מבורר ומפורט יותר.]

ביאור דברי האוה"ח הקדוש שכתב שבזכות יעקב נגאלו ישראל מגלות יון

(טז) **ולפי"ז** מבואר ביאור היטב דבריו הקדושים של האוה"ח הק'. דהנה האוה"ח כתב שכלל ישראל נגאלו מגלות יון מכח זכותו של יעקב אבינו. ולפי כל הנ"ל יש לומר שהביאור בזה הוא שלפי שיעקב אבינו הצטיין והתייחד בקדושתו הנפלאה [ולכן דווקא יעקב אבינו הוא זה שתיקן את החטא של ג"ע של אדה"ר] לפיכך כתב האוה"ח שרק מצד השפעת כח הקדושה של יעקב אבינו הצליחו החשמונאים להתגבר על כח

אדה"ר על הג' עבירות חמורות ולכן הוצטרכו השלשה אבות לתקן את הפגם שפגם אדה"ר בזה שהוא עבר על הג' עבירות חמורות הללו.

והזהר (שם) מסביר שאברהם אבינו תיקן את בחינת החטא שבענין עבודה זרה ויצחק תיקן את החטא של שפיכות דמים של אדה"ר, ויעקב אבינו תיקן את החטא של ג"ע (וכ"כ המגלה עמוקות ריש פרשת ויגש).

הרי מבואר מדברי הזהר שיעקב אבינו הצטיין בכח הקדושה ועל ידי זה תיקן יעקב אבינו את הפגם של ג"ע שנכלל בחטאו של אדם הראשון.

[ובמילואים (אות ג') לפירוש מלא העומר (להמהרא"ל צינץ) על מגילת אסתר צוין עוד כמה מראי מקומות על הענין הזה וזה לשונם שם "וראה בהרחבה בענין זה בספר הליקוטים להאריז"ל פ' תולדות, ספר עשרה מאמרות להרמ"ע מפענו מאמר חיקור הדין ח"ג פרק יז-יח, של"ה תושב"כ פרשת מטו"מ, מגלה עמוקות אופן קמ"ו"].

"זיוסף הוא בחינת צדיק, ויון [הוי] הפכו כו' כי זה לעומת זה" (דברי חיים)

(טו) **והנה** השפת אמת (וישב תרמ"ו ד"ה במדרש) כתב וזה לשונו "והד' מלכיות הם בחינת עבודה זרה ג"ע שפיכות דמים ולשון הרע השקול נגד כולם ולכן הג' אבות עמדו על [תיקון] הג' עבירות כו' ומול זה הי' הג' מלכיות, בבל [הוי נגד] שפיכות דמים [וכמוש"כ] "צלמא די דהבא" [שנבוכדנצר הרשע העמיד צלם כו',

שכתוב תולדות יעקב יוסף" דהיינו שכמו שעבודתו של יעקב היתה העבודה לתקן את החטא של ג"ע של אדה"ר כמו"כ הי' דבר זה גם העבודה של יוסף הצדיק משום שגם יוסף הצדיק עבד ועמל על הענין הזה כדי לתקן את החטא של ג"ע של אדם הראשון.

ובאמת הדברים מבוארים יותר בספר מגלה עמוקות (וישב ד"ה אלא תולדות יעקב יוסף) וזה לשון קדשו "אלה תולדות יעקב רצה לומר כו' וכמו שיעקב בא לתקן חטא אדם הראשון בענין ג"ע ו[כמו] כן [היתה זו העבודה של] יוסף [שגם הוא] בא לתקן [את ה]עוה"ר [ע"ש עוד שהאריך בזה].

הרי מבואר מדברי הספה"ק הללו שכמו שעבודתו של יעקב אבינו היתה לתקן את חטאו של אדה"ר בענין הפגם של ג"ע כמו"כ היה ענין זה העבודה של יוסף הצדיק שגם הוא עמל על תיקון הפגם של ג"ע של אדה"ר, לפי שהוא הי' "בחינת נפש אחת" עם יעקב אבינו ולכן המשיך יוסף את עבודתו של יעקב אבינו בענין הזה [ואציין למש"כ הדברי חיים (ח"ב קפ"ג) שיוסף הוא זה שהשלים את עבודתו של יעקב אבינו בענין זה ע"ש ודו"ק].

**"והוא סוד צדיק יסוד עולם
שנקרא רעה אבן ישראל"**

(יח) **[והדברים]** הנ"ל מבוארים ג"כ בדברי האור החיים הקדוש וכמו שיתבאר. דהנה כשנתן יעקב אבינו את

הטומאה של היונים שהתגברות של החשמונאים על כח הטומאה של ג"ע - שממנו שאבו וינקו היונים את כחם העצום, הרי שהיא נעשית רק באמצעות תוקף ועוצם קדושתו של יעקב אבינו.

**יוסף הצדיק המשיך והשלים
את עבודתו של יעקב אבינו**

(יז) **והנה** כשנתבונן בענין עבודת יוסף הצדיק הרי יתבאר לנו מדברי הספה"ק שיוסף הצדיק המשיך את עבודתו של יעקב אבינו בעניני הקדושה.

דהנה זה לשון האוה"ח הקדוש (בראשית מח ו) **"אלא יש לך לדעת מאמרם ז"ל** (זוהר ח"א קפב:) **כי יוסף הוא בחינת נפש יעקב והוא שרמז הכתוב באומרו (לז ב) "אלה תולדות יעקב יוסף", והוא אומרו (תהלים עז טז) "בני יעקב ויוסף סלה". ורמזו חכמי האמת כי הוא [פ' יוסף הוי] בחינת מילוי הוא"ו [כי יעקב הוא בחינת התפארת הרמז באות וא"ו וכמוש"כ האוה"ח (שמות ו ג - במדבר טו לט)] שהמילוי כאות עצמו". וכן כתב האוה"ח לעיל שם (מז כט) **"כי יעקב ויוסף היו בחינת נפש אחת והוא סוד וא"ו מליאה שיש לה ב' ווין ולא יתפרדו"** הרי מבואר מדברי האוה"ח שיוסף הוא בחינת נפש אחת עם יעקב אבינו.**

ולכן כתב השפ"א (וישב תרס"ב-תרס"ג ד"ה בפסוק ויעזוב) **"האבות תקנו [את] [ה]חטא [של] אדם הראשון כו' ויוסף נמשך אחר בחינת יעקב כמו**

משום מצב ואפילו כשהי' יעקב עם לבן [דהיינו הנסיון של ג"ע. ספה"ק] מ"מ נשאר יעקב בצדקו ולא הושפע לרעה כלל וכלל וכמוש"כ "ויבוא יעקב שלם" (לג יח) ופרש"י שהי' שלם בתורתו וכ"כ רש"י (לב ה) "עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי" ולכן נמשל יעקב לאבן כי האבן הוא חזק ואינו מתפעל משום דבר וכמו שהסביר המהר"ל.

ולפי"ז מבוארים דברי האוה"ח הקדוש שכתב שיוסף זכה לבחינה זו של "אבן", (ולפי"ד המהר"ל) הכוונה בזה הוא שעל ידי זה שעמד יוסף בנסיון ולא הושפע או נתפעל כלל וכלל מכוחות הטומאה של ג"ע שסובבו אותו במצרים, זכה יוסף וקנה לעצמו את בחינת הקדושה הזאת של "אבן" שנקראת על שמו של יעקב אבינו וכמוש"כ "אבן ישראל" ודו"ק.]

סיכום בענין השתוות עבודת יוסף לעבודתו של יעקב

זנמצא (ט) מבואר שלפי שיוסף הי' "בחינת נפש אחת" עם יעקב אבינו לכן גם הוא הצטיין בקדושתו העליונה וע"י כח הקדושה הזאת שאותה ירש יוסף מיעקב אבינו קיבל יוסף סיוע לעמוד בנסיון של אשת פוטיפר [וכמו שאמרו בגמ' (סוטה לו): שנראית לו דמות דיוקנו של אביו] ועל כל שאר הנסיונות שהיו לו שם במצרים (ע' אוה"ח בראשית מט כב), ובאמצעות עמידתו בהנסיון הזה של ג"ע זכה יוסף לקנות את בחינת הקדושה של ["אבן ישראל" שהיא עצמה הוי בחינת הקדושה של] "צדיק יסוד עולם" וכמוש"כ האוה"ח הקדוש (בראשית מט כג, ויקרא יט ג ד"ה גם).

ברכתו לשבטים, אמר יעקב ליוסף שהוא (יוסף) זכה להשיג את הענין הזה של "משם ר[ו]ן[ע]ה אבן ישראל" (בראשית מט כג).

ומבאר האוה"ח (שם) את הענין הזה וזה לשונו "ואומרו "משם רעה אבן ישראל" כאן רמז "אבן מאסו הבונים", ויוסף באמצעות צדקו אשר שמר ברית קדש זכה באבן הראשה והוא סוד צדיק יסוד עולם שנקרא רעה אבן ישראל והבן" ומבואר שיוסף זכה לבחינת קדושה זו של "אבן". וכמובן שהדברים הללו טעונים הסבר וביאור דמהו הטעם שגודל תוקף קדושת יוסף נמשל ומוגדר על פי הדמיון הזה של "אבן".

ובאמת דברי האוה"ח הללו הם עמוקים ורחבים מאד, ולפי עומק המושג וקוצר המשיג אין ראוי לי להציע את הביאור בדבריו הקדושים. אמנם אציע רק את התחלת הביאור לדבריו הקדושים.

דהנה המהר"ל (נר מצוה דף י"ט) כתב וזה לשונו "ובמדרש [כתוב] אבן זה יעקב דכתיב "משם רעה אבן ישראל" כו' ודבר זה [הוא] ענין עמוק מאד מה שכח יעקב נקרא כח אבן [והביאור בזה הוא] כי יעקב יש לו כח קדוש נבדל כו' כי יעקב הוא הקדוש כו' ולכן נקרא אבן כו' כי דומה דבר הנבדל לאבן, כי החומר [דבר גשמי] הוא יתפעל [פ' ישתנה לפי המצב והמקום] אבל הנבדל אינו מתפעל [פ' דבר שהוא רוחני בהחלט אינו משתנה לפי המצב והמקום, כי "קדוש" פירושו "נבדל" ופרוש מהגשמיות] רק הוא פועל באחר ואינו מקבל התפעלות ולכן נקרא יעקב אבן כי האבן אינו מתפעל כי הוא חזק מאד והוא פועל באחר" עכ"ל המהר"ל.

וזהו שכתב האוה"ח (בראשית מז כח) שיעקב אבינו "ישר פעלו במתמידות" דהיינו שיעקב לא נתפעל

המגלה עמוקות והספה"ק אינם חולקים על האור החיים הקדוש

כא) **ולפי"ז** מבואר שאין שום מחלוקת בין האוה"ח והמגלה עמוקות (והספה"ק) ואע"פ שהאוה"ח כותב שכלל ישראל נגאלו מגלות יון באמצעות זכותו של יעקב אבינו, והמגלה עמוקות (והספה"ק) כתב שגאולת ישראל מגלות יון נעשה באמצעות כוחו של יוסף הצדיק, מ"מ שניהם לדבר אחד נתכוונו ואין כאן שום חילוקי דעות שהרי עבודתו של יוסף הצדיק היתה ההמשך של עבודתו של יעקב אבינו [כי יוסף הוא מילוי הוא"ו של יעקב אבינו].

ולכן אין סתירה לומר שכלל ישראל נגאלו מגלות יון בזכותו של יעקב אבינו (וכמוש"כ האוה"ח) וגם לומר שהם נגאלו מגלות יון בזכותו של יוסף הצדיק (וכמוש"כ המגלה עמוקות והספה"ק) לפי שהכל אחד כיון שיוסף הוא "בחינת נפש אחת" עם יעקב אבינו והוא זה שהמשיך את העבודה של יעקב בענין תיקון החטא של ג"ע וכמו שנתבאר וא"כ כח הקדושה שהתגבר על הטומאה של ג"ע של מלכות יון הי' כח הקדושה של יעקב אבינו ויוסף הצדיק גם יחד.

מה שכתב האוה"ח שהגאולה מגלות יון היתה בזכותו של יעקב היינו מכח קדושתו ולא מצד כח תורתו

כב) **ולפי"ז** מבואר שמה שכתב האוה"ח שכלל ישראל נגאלו מגלות יון בזכותו של יעקב אבינו אין הביאור בזה שהם זכו להנצל

ביאור דברי המגלה עמוקות והספה"ק שכתבו שנס חנוכה נעשה מכוחו של יוסף הצדיק

כ) **ולפי** כל הנ"ל יתבאר דברי המגלה עמוקות והספה"ק שכתבו שהנס חנוכה נעשה על ידי יוסף הצדיק דהיינו שהחשמונאים הצליחו להתגבר על היונים רק באמצעות כח הקדושה של יוסף הצדיק.

דהנה במדרש מבואר ש"חושך זו יון" וגם נתבאר לנו לעיל כי המקור והשורש של כח הטומאה של מלכות יון הרי שהוא נבע ונשתלשל מצד טומאת ג"ע. ולפי"ז יתבאר דברי המגלה עמוקות והספה"ק שכתבו שהכח של ישראל להתגבר על החושך ועל טומאת ג"ע של יון, נבע מהכח של יוסף הצדיק.

והביאור בזה הוא שיוסף הצדיק ירש את הכח של רחל אמנו ויעקב אבינו דהיינו שמרחל אמנו ירש יוסף את הכח הנצטרך להאיר את החושך, ומיעקב אביו קיבל יוסף את הכח להתגבר על הנסיונות של ג"ע ולפיכך כתבו המגלה עמוקות והספה"ק שרק מצד כוחו של יוסף הצדיק הצליחו החשמונאים להתגבר על כוחות "החושך" וה"טומאה" של היונים.

[ואציין] שגם יעקב אבינו נמשל ללבנה וכמוש"כ במדרש (שמו"ר פרשה טו), והי' לו כח מיוחד להאיר את החושך וכמו שביאר המשך חכמה (בראשית מו ב) ומ"מ הכח של רחל אמנו נמסר רק ליוסף הצדיק ודו"ק.]

המיוחדות שעומדים בצד הקדושה כנגד טומאת ג"ע של מלכות יון.

דהנה האוה"ח (ויקרא יט ג) מבאר שב' מצות הללו של שבת ומילה תלויים וקשורים זה בזה, וזה לשון קדשו "ויום השבת הוא כנגד יוסף הצדיק כו' והוא בחינת יסוד הכל [כי השבת הוא מקור הברכה ומדת יוסף הוא יסוד השפע] כו' והוא מה שאמר כאן "ואת שבתתי" [לשון רבים] ב' שבתות א' שמירת כו' ברית קדש וא' שמירת שבת ושניהם בחינה אחת ולזה נקראים שניהם אותות כו' ותדע כי ב' הבחינות [היינו ב' מצות אלו של שבת וברי"ק] בערך המעשים הם ב' [היינו שמצד פעולת האדם בקיום המצות הללו הרי שהם נחשבים לב' מצות נפרדות] אבל [האמת הוא שאינם ממש ב' מצות נפרדות לפי ש] בערך המסובב מהם הוא בחינה אחת [היינו שלענין התוצאה הרוחנית שנוצר ע"י קיום המצות הללו הרי שב' מצות הללו נחשבים כמצוה אחת לפי שבמקורם ושרשם הם ענין אחד ואכמ"ל] והשומר אחד מהם יסובב התיקון והתקשרות נפשו בב' המצות".

ולפי"ז יבואר הענין על נכון משום שלפי שהכח של יון ה' הכח של ג"ע לכן הם התנגדו בתוקף לשתיהם המצות הללו [שהם בעצם בחינה אחת] לפי שהמצות הללו הם יסוד הקדושה של כלל ישראל. ולכן כתב המגלה עמוקות (והספה"ק) שרק בכח קדושתו של יוסף הצדיק הצליחו החשמונאים להתגבר על כח הטומאה של יון ועל ידי זה נתגלה והאיר

ולהגאל מהיונים מצד כח תורתו של יעקב אבינו שהרי האוה"ח מבאר לנו שרק בגלות הרביעית תהא הגאולה בזכות עסק התורה אבל בגלות השלישית לא היתה הגאולה מצד כח התורה אלא כוונת האור החיים הקדוש הוא שכלל ישראל נגאלו מגלות יון - שהיו נגד ג"ע, באמצעות כח קדושתו העליונה של יעקב אבינו ודו"ק.

הטעם שהיונים מנעו את ישראל מלקדש את החודש

(כג) **ולפי"ז** מבואר היטב למה בחרו היונים לבטל את הענין של קידוש החודש, והוא משום שבאמצעות קידוש החודש נמשך השפע של ראש חודש על כלל ישראל [ע' בספר דבר לפי מהחיד"א מערכת ח' אות ז'] דהיינו שעל ידי קידוש החודש נמשך על ישראל הכח של רחל אמנו שהוא הכח להאיר את החשיכה. ולפי שהיונים השתדלו להחשיך את עיניהם של ישראל לכן הם גזרו על הענין הזה ואסרו על ישראל לקדש את החודש מידי חודש בחדשו.

לפי שיון הוא הכח של ג"ע לכן הם גזרו על שבת ומילה כי ב' מצות הללו הם יסוד הקדושה של כלל ישראל

(כד) **ולפי"ז** מבואר היטב הטעם שהיונים גזרו בדווקא על מצות שבת ומילה, משום שהכח של יון הוא הכח של ג"ע לפיכך התחזקו היונים להלחם נגד המצות הללו כיון שהמצות הללו הם המצות

וכן כתב האבן עזרא "ויוסף ישית ידו על עיניך במותך כן מנהג החיים עם המתים".

וכפשוטו זהו ג"כ כוונת האוה"ח שכתב "ויוסף ישית ידו וגו'. נתכוון להבטיחו שלא ימות בחייו" דהיינו שד' הבטיח ליעקב שיוסף יחי' עד לאחר מיתתו של יעקב ולכן הוא יהא שם בשעת מיתת יעקב והוא יעצים את עיניו של יעקב אבינו.

(ב) **והנה** האוה"ח ממשיך ומוסיף עוד נקודה, וזה לשונו "[ויוסף ישית ידו וגו' נתכוון להבטיחו שלא ימות בחייו] גם לצד שכמה פעמים הזכיר יעקב זכרון המות על יוסף [שהרי יעקב אמר (לז' לג) "טרף טרף יוסף" ופירש התרגום (שם) שכוונת יעקב בזה היתה לומר שיוסף נהרג. וגם בפרשת מקץ (מב' לה) אמר יעקב "כי אחיו מת" דהיינו שיוסף - שהוא האח של בנימין, כבר מת ע"ש.]. ואמר גם כן (לז' לה) "כי ארד אל בני" וגו' לזה חזר להבטיחו שלא יחוש לשגגה היוצאה (קהלת י ה) וגו'".

וכפשוטו האוה"ח בא לבאר, שאע"פ שהי' מקום לחוש שמא ימות יוסף בחי' יעקב בגלל הדיבורים הנ"ל של יעקב אבינו [מטעם היסוד של "כשגגה היוצאה מלפני השליט" וכמו שהי' אצל רחל אמנו שהיא מתה מכח הדיבור והקללה של יעקב אבינו וכמוש"כ רש"י (לא לג)] מ"מ ד' הבטיח ליעקב שיוסף לא ימות לפניו אלא יוסף יחי' עד לאחר מיתתו של יעקב אבינו [ואציין שלפי דברי האוה"ח הללו

לישראל האור הגנוז שבתורה הקדושה [וכמו שמבואר בספה"ק שע"ז שהאדם מתגבר על הנסיונות שבעניני הקדושה מאיר לו אור התורה ונפתחים לו שערי אור ההבנה בדברי התורה הקדושה וכמו שמבואר אצל [יעקב אבינו שהוא ה' עמוד התורה מצד הצטיינותו בעניני הקדושה וכמו שנתבאר וכן מבואר יסוד זה אצל] יוסף הצדיק שבאמצעות עמידתו בנסיון זכה יוסף לכתר תורה (וכמוש"כ השל"ה הקדוש שיוסף הוא זה שזכה לכתר תורה)].

ביאור נפלא בדברי האור החיים הקדוש על הפסוק "ויוסף ישית ידו על עיניך" לפי היסודות הנ"ל

(כה) **(א)** "ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב ויאמר הנני. ויאמר כו' אל תירא מרדה מצרימה. אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך" (בראשית מו ב-ד).

ומסביר האוה"ח (מו ג-ד) שיעקב הי' מתיירא "שמא יקבר שם בארץ הטמאה" (לשון האוה"ח) ולכן הבטיחו ד' "[אנכי אעלה] גם עלה" דהיינו "שיעלהו [ד'] משם לבל יקבר בארץ מצרים" (לשון האוה"ח).

והנה בסוף הפסוק של "ואנכי אעלה גם עלה" כתוב "ויוסף ישית ידו על עיניך" דהיינו שיוסף יעצים את עיני יעקב לאחר מיתתו וכמוש"כ בעל הטורים (שם) וזה לשונו "ויוסף ישית ידו על עיניך [פירוש] יעצים עיניך כשתמות הבטיחו שלא ימות בחייו",

מתורצת שאלת הזוהר (ח"ג קסט). "אמר ליה יוסף אמאי כו' " עי"ש].

ג) **אולם** לפי הביאור הזה יש לשאול מהו הקשר בין תחילת הפסוק לסוף הפסוק דהיינו מהו השייכות בין "ואנכי אעלך גם עלה" ל"ויוסף ישית ידו על עיניך" שמתחילה אמר ד' ליעקב "ואנכי אעלך גם עלה" וסיים ד' את דבריו ואמר "ויוסף ישית ידו על עיניך" [וממה שאמר הפסוק "ויוסף" עם וא"ו החיבור משמע שיש קשר והמשך בין תחילת הפסוק לסופו].

[ועוד צריך להבין מאיזה טעם בחר ד' להודיע ליעקב את הבשורה הזאת עי"ז שאמר לו שיוסף יעצים את עיניו בשעת מיתתו - למה לא הודיע לו את הדבר הזה באופן פשוט ומבורר יותר].

ד) **ולכן** הי' נראה לומר שבדברי האוה"ח הקדוש טמון דבר עמוק מאד, ואף כי בוודאי הכוונה הפשוטה של האוה"ח הוא כמו שנתבאר לעיל מ"מ נלע"ד שיש שלב עמוק נוסף שהאוה"ח מבליע בנעימות בתוך דבריו הקדושים.

דהנה זה לשון האוה"ח "נתכוון להבטיחו שלא ימות בחייו כו' לצד שכמה פעמים הזכיר יעקב זכרון המות על יוסף" ומוסיף האוה"ח וכותב "ואמר גם כן כי ארד אל בני [אבל שאלה] וגו'" דהיינו שיעקב אמר, שכמו שיוסף ירד לגיהנום [וזהו שאמר יעקב "אל בני". כלי יקר שם] כמו"כ הוא בעצמו עתיד לירד לגיהנום.

וכוונת האוה"ח בהוספה זו של "ואמר ג"כ כי ארד אל בני וכו'" הוא להקשות עוד קושיא נוספת מעין הקושיא הראשונה שהקשה שם. דהנה בתחילת דבריו שואל האוה"ח מאיזה טעם מתה רחל בגלל הדיבור של יעקב ולא מת יוסף ע"י הדיבורים הנ"ל של יעקב אבינו ואח"כ מוסיף האוה"ח לשאול עוד שאלה והוא, דהנה יודא שאמר "וחטאתי לאבי כל הימים" (מג ט) הרי שמכח דבריו הללו נתגלגלו עצמותיו במדבר בשביל מ' שנה והוא לא זכה להכנס לעוה"ב (סוטה ז: עד שהתפלל משה עליו (שם) וא"כ אצל יעקב אבינו ג"כ הי' צריך להיות כן שהרי יעקב אמר "כי ארד אל בני אבל שאולה" וא"כ למה לא נתקיים דבר זה שיעקב ויוסף יראו פני גיהנום.

וזהו כוונת האוה"ח במה שהוסיף וכתב "ואמר גם כן כי ארד אל בני וגו'" היינו שהאוה"ח שואל דמאיזה טעם לא נתקיים ביעקב ויוסף הדיבור הנ"ל שאמר יעקב אבינו ולמה נשתנו יעקב ויוסף מיודא שהרי יודא לא זכה להכנס לעוה"ב (עד שהתפלל עליו משה) בגלל הדיבור שלו של "וחטאתי לאבי כל הימים" וא"כ גם אצל יעקב ויוסף הי' צריך להתקיים הדיבור של יעקב אבינו שאמר "כי ארד אל בני אבל שאולה".

ועל זה מתרץ האוה"ח וכותב שד' הבטיח ליעקב באומרו "ויוסף ישית ידו על עיניך" שאין הוא צריך לחוש לזה שמא יתקיים בו וביוסף

את תפקידו בענין תיקון חטא ג"ע של אדה"ר.

ולכן הבטיח ד' ליעקב "ויוסף ישית ידו על עיניך" דהיינו שד' הבטיח לו שאין הוא צריך לחוש שמא יתקיימו הדברים שהוא אמר של "כי ארד אל בני אבל שאולה" - דהיינו שהוא ויוסף ירדו לגיהנום, משום שיוסף ימשיך את העבודה שלו [של יעקב] גם לאחר מיתתו ועי"ז יתקן עון ג"ע של אדה"ר, בשלימותו, ובזה ישלימו יעקב ויוסף את התפקיד שלהם בעוה"ז ועי"ז הם יוכלו להכנס לגן עדן תיכף ומיד לאחר פטירתם מן העולם.

ודבר זה מבואר בזוהר הקדוש (ח"ג קסט.) שכוונת הפסוק באומרו "ויוסף ישית ידו על עיניך" הוא, שיוסף ימשיך את דרכו של יעקב אבינו [בענין תיקון הפגם של עון ג"ע] ולכן לפי זה יש מקום לבאר את דברי האוה"ח כנ"ל דהיינו שד' הבטיח ליעקב אבינו שהוא לא יצטרך לראות את פני גיהנום לפי שיוסף ימשיך את עבודתו והוא ישלים את התיקון של עון ג"ע של אדה"ר וכמו שנתבאר.

אולם עדיין צריך ביאור מהו הקשר בין תחילת הפסוק של "ואנכי אעלך גם עלה" לסוף הפסוק של "ויוסף ישית ידו על עיניך".

והנה כתיב (מז כט-ל) "ויקברו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו כו' אל נא תקברני במצרים, ושכבתי עם אבותי ונשאתני

הענין של "כי ארד על בני אבל שאולה" כי בוודאי הוא ויוסף יזכו ליכנס לתוך גן עדן תיכף ומיד לאחר מיתתם ולא יצטרכו לראות כלל את פני גיהנום.

אולם דבר זה צריך ביאור, שהרי אין מבואר מהפסוק הזה של "ויוסף ישית ידו על עיניך" שיעקב ויוסף לא יראו את פני גיהנום ושהם יזכו להכנס לגן עדן תיכף ומיד לאחר מיתתם.

(ה) **ולפי** מה שנתבאר לעיל יבואר הדבר על נכון בס"ד. דהנה כבר נתבאר לעיל (אות יד) שיעקב העבודה של יעקב אבינו היתה לתקן את עון ג"ע של אדה"ר. ועוד נתבאר (לעיל אות טו, יז) שלפי שיוסף הי' בחינת נפש אחת עם יעקב אבינו לפיכך הי' זה ג"כ העבודה של יוסף הצדיק, ויוסף הוא זה שהשלים את התיקון של החטא הנ"ל, וכמו שנתבאר (לעיל אות יז) בשם הדברי חיים.

ולפי"ז מובן מאד מה שאמר יעקב אבינו שאם יוסף ימות בחייו אז הרי "כי ארד אל בני אבל שאולה" [והביאור בזה הוא] לפי שעבודת יעקב היתה לתקן את עון ג"ע של אדה"ר ויוסף בנו הוא זה שהשלים את התיקון בזה. ולכן אם הי' יוסף מת בחיי יעקב אז הי' נמנע עי"ז את השלימות של התיקון של יעקב אבינו ולפיכך אמר יעקב שאם יוסף ימות בחייו אז גם הוא ירד לגיהנום לפי שהוא לבדו לא יוכל להצליח להשלים

[בדווקא] לו לאמר "אל נא תקברני במצרים" שהיא ערות הארץ ואני [פ' יעקב] שתקנתי עון ג"ע דאדה"ר ומטתי שלימה פקח עיניך שלא תשלוט [עלי] ערות הארץ להיות נקבר בה".

[וממשיך] החיד"א [לבאר] "ושכבתי עם אבותי [היינו אברהם ויצחק] אצל אדם הראשון [בגלל] שאני כמותם [לפי שגם אני] תיקנתי [את] חלקי [בחטאו של אדה"ר] ובין כולנו תקננו [הכל והיינו את החטאים של] ע"ז שפיכות דמים וג"ע. ובזכות זה [שתקנתי את הפגם של ג"ע, לא תוכל ארץ הטמאה - ערות הארץ, לשלוט עלי לאחר מותי להיות נקבר בה] באמצעותך שאתה צדיק וקדוש והכנעת את ערות הארץ "ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם" ולא תהא לערות הארץ אחיזה [ב], דהיינו שחוץ מהזכות של יעקב אבינו הי' ג"כ צורך לזכותו של יוסף הצדיק משום שרק מי ששלט על ערות הארץ הי' יכול להצליח להוציא מארץ מצרים את הגוף של יעקב אבינו לאחר מיתתו]. "ויאמר [יוסף] אנכי" שאני בחינת יסוד ושלטתי על ערות הארץ "אעשה כדברך" בלתי תת כח לערות הארץ [לשלוט עליך] וכך נאה לי' עכ"ל החיד"א.

ומבואר בדברי החיד"א שהטעם שלא רצה יעקב אבינו להקבר בארץ מצרים הי' משום שארץ מצרים היתה המקור של טומאת ג"ע ואם הי' יעקב נקבר שם אז היתה טומאה זו

ממצרים וקברתני בקבורתם ויאמר אנכי אעשה כדברך". והאזה"ח (מו ג) כתב שיעקב הי' ירא "שמא יקבר שם בארץ הטמאה" ולכן ביקש יעקב מיוסף "אל נא תקברי במצרים".

וצריך להבין מהו ההסבר בענין הפחד הזה של יעקב אבינו שבגללה לא רצה יעקב אבינו להקבר בארץ הטמאה. ועוד צריך להבין מאיזה טעם הגיש יעקב את הבקשה הזאת - דווקא - לפני יוסף ולא הגיש יעקב את הבקשה הזאת גם לפני שאר השבטים (ע' ברש"י ואזה"ח שם מש"כ בזה).

ז) ומבאר החיד"א (ראש דוד פרשת ויחי ד"ה ועוד אפשר לפרש) את הענין הזה על פי היסודות הנ"ל, וזה לשונו "ועוד אפשר לפרש ויקרא לבנו ליוסף [הטעם שהוסיף הפסוק לכתוב "בנו" הוא משום שיוסף הי'] בנו המתיחס אליו ודומה לו, [לפי] שהוא [פ' יעקב אבינו] תיקן ג"ע דאדה"ר והוא [יעקב הי'] מעין שופריה דאדם, וגם יוסף [הי'] בחינת צדיק, זיו איקונין שלו [ו]דומה לו, תפארת ישראל וצדיק יסוד עולם [כי התפארת והיסוד נרמזים באות וא"ו **כי יעקב ויוסף היו בחינת נפש אחת**"] (אזה"ח בראשית מז כט, וע"ע שם מט כג) גוף וברית חשבינן חד".

[וממשיך] החיד"א [וכותב] "ויוסף הוא בצדקו משל ממשל רב והכניע [את] ארץ מצרים [שהיא] ערות הארץ [ולכן] אביו קרא

דהיינו שד' אמר ליעקב אבינו שהוא - יעקב, מצד עצמו יצליח לתקן את חלקו בענין התיקון של עון ג"ע של אדה"ר ולא תמנע ממנו התיקון הזה ע"י הטומאה של ארץ מצרים משום ש"ואנכי אעלך גם עלה" דהיינו שאני אעלה אותך כדי להקבר בארץ ישראל ולא תשלוט עליך טומאת ג"ע של ארץ מצרים על ידי זה שתצטרך להקבר שם משום שאני אעלה אותך לארץ ישראל כדי להקבר שם.

וגם מצד יוסף יתקן עון ג"ע של אדה"ר בשלימותו כי "ויוסף ישית ידו על עיניך" דהיינו שיוסף לא ימות בחיך אלא הוא יח' גם לאחר מיתתו והוא ימשיך את העבודה בענין תיקון עון ג"ע של אדה"ר עד שהוא יצליח לתקן אותו בשלימותו ויבוא הדבר אל התיקון השלם.

ועל פי זה מבוארים דברי האוה"ח באר היטיב. וכוונת הפסוק של "ויוסף ישית ידו על עיניך" הוא, שד' יתברך מבטיח ליעקב אבינו, שאע"פ שהוא (יעקב) אמר "כי ארד אל בני אבל שאולה" - שהוא ויוסף יצטרכו לראות את פני גיהנום, מ"מ לא יתקיימו בהם הדברים הללו, אלא אדרבה יקויים בהם הבטחת ד' של "ויוסף ישית ידו על עיניך", שיעקב ויוסף יזכו להכנס לגן עדן תיכף ומיד לאחר מיתתם, ולאור באור החיים [כנלע"ד עומק כוונת האוה"ח הקדוש ודו"ק היטיב].

שולטת עליו ועי"ז היתה מתבטלת כל העבודה שעליו עמל יעקב כל ימי חייו.

שהרי עבודת יעקב אבינו היתה לתקן את פגם עון ג"ע של אדה"ר ולכן אם הי' יעקב אבינו נקבר באדמה הטמאה של מצרים - שהיא היתה ערות הארץ, אז עי"ז היתה טומאה זו שולטת על יעקב אבינו ולא הי' יעקב שולט עליה וא"כ לא הי' עון ג"ע של אדה"ר ניתקן ח"ו ע"י יעקב אבינו, ולפיכך ביקש יעקב מיוסף "אל נא תקברני במצרים".

ולכן הגיש יעקב את הבקשה הזאת רק לפני יוסף הצדיק כי רק יוסף הצדיק שהמשיך את עבודתו של יעקב אבינו ושלט על טומאה זו של ג"ע, הוא זה שהי' יכול להוציא ממצרים את גופו של יעקב אבינו לאחר מיתתו.

ח) ולפי"ז מבואר המשך הפסוק של "ואנכי אעלך גם עלה" עם סוף הפסוק של "ויוסף ישית ידו על עיניך" משום שכל הפסוק בא לומר לנו ענין אחד והוא, שיעקב ויוסף יצליחו לתקן בשלימות את עון ג"ע של אדה"ר.

וזהו שאמר הפסוק "ואנכי אעלך גם עלה" דהיינו שד' אמר ליעקב שהוא יעלה אותו להקבר בארץ ישראל ולא יקבר יעקב אבינו בארץ מצרים. ובדברים הללו נתכוון ד' לומר ליעקב אבינו, שעון ג"ע של אדה"ר יהא ניתקן בשלימותו הן מצד יעקב אבינו והן מצד יוסף הצדיק.

מפתח ענינים מפורט

ד' מלכויות

הגאולה מהד' גלויות הוא בזכות שלשת האבות
ומשה רבינו ה
הארבעה מלכויות הם כנגד הג' חמורות ועון
לה"ר י
וע"ע בערך גאולה

"ויוסף ישית ידו על עיניך"

למה נתקיימו דברי יודא של "וחטאתי לאבי כל
הימים" (עד שמשה רבינו ביקש עליו רחמים),
ולא נתקיימו דברי יעקב שאמר "כי ארד אל בני
אבל שאולה" טז
יעקב חשב שיוסף כבר ירד לגיהנום טז
דברי הזוהר בביאור דברי הפסוק של "ויוסף
ישית ידו על עיניך" יז
עפי"ד הזוהר י"ל שכוונת האוה"ח בביאור
הפסוק של "ויוסף ישית ידו על עיניך" הוא,
שיעקב ויוסף לא יצטרכו לראות את פני גיהנום
אלא הם יזכו להכנס לג"ע תיכף ומיד לאחר
מיתתם יז
מהו הקשר וההמשך בין תחילת הפסוק של
"ואנכי אעלך גם עלה" לסוף הפסוק של "ויוסף
ישית ידו על עיניך" יט וע"ע טז, יז

יון

הגמטריא של "מלך יון" שוה לגמטריא של
"יוסף" 1
המזל של יון הוא שור 1
יון הוא השור דטומאה 1
גלות יון הוא כנגד החטא של ג"ע י
כח הטומאה של יון נתייחד ונבע מכח הטומאה
של ג"ע י
טומאת ג"ע של יון התנגד לקדושת שבת ומילה
של כלל ישראל לפי שזה לעומת זה עשה
האלוקים יד

יוסף

הגמטריא של "מלך יון" שוה לגמטריא של
"יוסף" 1

אבות

הגאולה מהד' גלויות הוא בזכות שלשת האבות
ומשה רבינו ה
אברהם אבינו תיקן את החטא של עבודה זרה
של אדם הראשון י
יצחק אבינו תיקן את החטא של שפיכות דמים
של אדם הראשון י

אדם הראשון

בחטאו של אדה"ר נכללו השלש עבירות
חמורות ט, י

אור הגנוז

לפי שהחשמונאים התגברו על טומאת ג"ע
של מלכות יון, לפיכך האיר להם האור הגנוז
שבתורה הקדושה יד, טו

ג' חמורות

גלות בבל הוא כנגד עבודה זרה י
גלות מדי - המן, הוא כנגד שפיכות דמים י
גלות יון הוא כנגד החטא של ג"ע י
גלות אדום הוא כנגד החטא של לשון הרע י
וע"ע בערך אדם הראשון

גאולה

הגאולה מגלות אדום תהא בזכות משה רבינו ה
באמצעות העסק בתורה יגאלו ישראל מגלות
אדום ה
הגאולה מגלות יון היתה בזכותו של יעקב אבינו
(אור החיים) ה
הגאולה מגלות יון היתה בזכותו של יוסף
הצדיק (מגלה עמוקות) 1
האם האוה"ח (הנ"ל) חולק על המגלה עמוקות
(הנ"ל) ג
וע"ע בערך אבות

גלות

היצה"ר והגלות נמשלו לחושך ח
וע"ע בערך ג' חמורות, ובערך גאולה

מה היתה ענין המלחמה של שרו של עשו עם יעקב אבינו ט
השם "ישראל" הוא "בחינת קדושה עליונה" (אזה"ח) ט
מתי זכה יעקב אבינו לתואר של "ישראל" ט
יעקב אבינו תיקן את החטא של גילוי עריות של אדה"ר י
לפי שיעקב הצטיין בכח הקדושה לפיכך הוא זה שתיקן את עון ג"ע של אדה"ר י
יעקב הוא בחינת התפארת שנרמז באות וא"ו יא
למה נמשל יעקב ל"אבן" יב
יעקב הי' "ישר פעלו בתמידות" יב
הנסיון של יעקב אבינו אצל לבן הרשע הי' נסיון של גילוי עריות יב
יעקב אבינו נמשל ללבנה יג
גם ליעקב אבינו ניתן הכח להאיר את החושך יג
מאיזה טעם זכה יעקב אבינו להיות "עמוד התורה" טו
למה נתיירא יעקב מהירידה למצרים טו, יח-יט
ד' הבטיח ליעקב שיוסף לא ימות בחייו טו
למה הוצטרך ד' להבטיח ליעקב שיוסף לא ימות בחייו טו
למה חשב יעקב שאם יוסף מת אז גם הוא (יעקב) ירד לגהינום יז
למה הגיש יעקב את בקשתו להקבר בארץ ישראל, דווקא ליוסף הצדיק יח-יט
יעקב פחד שאם הוא יקבר במצרים אז עי"ז תשלוט עליו טומאת ג"ע יח-יט
וע"ע בערך נס חנוכה

לבנה

רחל אמנו נמשלה לירח ז
התחדשות הלבנה בעולם הגשמי הוא סימן על זה שבאותה שעה יש גם איזה התחדשות רוחנית בעולמות העליונים ח
יש נוהגים שלא להתחתן משעת מיעוט הלבנה ועד התחלת החודש הבא ח
יש נוהגים להתענות בשעה שהלבנה נעלמת בסוף החודש ח
למה נמשלו ישראל ללבנה ח
יעקב אבינו נמשל ללבנה יג

הגמטריא של "אנטיכוס" הוא שוה לגמטריא של "יוסף" ו
יוסף הוא השור דקדושה ו
למה סיבב ד' שיוסף ירד למצרים לפני שירדו לשם שאר כל השבטים ו-ז, יא
בכל גלות וגלות מסייע כח הקדושה של יוסף ז
יוסף ירש מרחל אמו את הכח להאיר את החושך ט
מאיפה קיבל יוסף את כוחותיו המיוחדים ט
"יוסף הוא בחינת נפש יעקב" (אזה"ח) יא
יוסף הוא בחינת מילוי הוא"ו יא
גם יוסף תיקן את החטא של אדם הראשון יא
יוסף המשיך והשלים את עבודתו של יעקב אבינו יא, וע"ע יח-יט
למה נמשל יוסף ל"אבן" יב
ביאור הענין של "נראית לו דמות דיוקנו של אביו" יב
יוסף הצטיין בקדושתו העליונה יב
"יום השבת הוא כנגד יוסף הצדיק" (אזה"ח) יד
יוסף הצדיק זכה לכתר תורה, והטעם לזה טו
רק ליוסף הצדיק הי' הכח להוציא את גופו של יעקב אבינו מערות הארץ של מצרים יח-יט
וע"ע בערך יסוד
וע"ע בערך נס חנוכה

יסוד

מהו הקשר בין הענין של "צדיק יסוד עולם" להענין של "רועה אבן ישראל" יב
יוסף הצטיין בקדושתו העליונה יב
חוץ מהנסיון של אשת פוטיפר היו ליוסף עוד נסיונות בעניני קדושה במשך שהותו במצרים יב
על ידי זה שיוסף עמד בכל הנסיונות שלו במצרים, זכה יוסף לקנות את בחינת הקדושה של "צדיק יסוד עולם" יב
התפארת והיסוד נרמזים באות וא"ו יח וע"ע יא

יעקב אבינו

יעקב אבינו הוא עמוד התורה ו
משה מלאו ויעקב מלבר ו
מהו הכח המיוחד של יעקב אבינו ט-י

קידוש החודש

למה התנגדו היונים בתוקף גדול למצות שבת
מילה וקידוש החודש ה, יד
ההסבר בענין המיוחד של קידוש חודש ח
על ידי קידוש חודש נמשך לישראל ההשפעה
של ראש חודש יד
על ידי קידוש החודש נמשך על ישראל הכח
המיוחד של רחל אמנו יד

ראש חודש

למה התנגדו היונים בתוקף גדול למצות שבת
מילה וקידוש החודש ה, יד
מהו הענין של ראש חודש ח

רחל אמנו

רחל אמנו נמשלה לירח ז
"ראשי חדשים לעמך" הוא ראשי תיבות רח"ל
(ר"ח ויטל) ז
למה נמשלה רחל אמנו לירח ז, ט
למה נבחרה רחל אמנו מכל האמהות, להקבר
על אם הדרך ט
מהו הכח המיוחד של רחל אמנו ט

שבת - מילה

למה התנגדו היונים בתוקף גדול למצות שבת
מילה וקידוש החודש ה, יד
המצוות של שבת ומילה הם יסוד הקדושה של
כלל ישראל יד
"יום השבת הוא כנגד יוסף הצדיק" (אוה"ח) יד
על ידי שמירת קדושת היסוד תתדבק נפש
האדם בקדושת שבת יד
טומאת ג"ע של מלכות יון התנגדה בתוקף גדול
לקדושת שבת ומילה של כלל ישראל כי זה
לעומת זה עשה האלוקים יד

שונות

כל מה שנעשה בעולם הגשמי, הרי שגם
בעולמות העליונים נעשה מעין אותו דבר ... ח

מצרים

למה סיבב ד' שיוסף ירד למצרים לפני שירדו
לשם שאר כל השבטים ז, יא
בזכות שרה אמנו עמדו נשות ישראל בקדושתם
במשך שהותם במצרים ז
יעקב פחד שאם הוא יקבר במצרים אז עי"ז
תשלוט עליו טומאת ג"ע יח-יט

משה רבינו

הגאולה מגלות אדום תהא בזכות משה רבינו ה
משה מלגאו ויעקב מלבר ו

נס חנוכה

מכח הקדושה של יעקב אבינו התגברו
החשמונאים על כח הטומאה של היונים י-יא
נס חנוכה נעשה מכח יוסף הצדיק והביאור
בזה יג
הגאולה מגלות יון היתה בזכותו של יעקב אבינו
(אור החיים) ה
הגאולה מגלות יון היתה בזכותו של יוסף
הצדיק (מגלה עמוקות) ו
האם האוה"ח (הנ"ל) חולק על המגלה עמוקות
(הנ"ל) יג

קדושה

יוסף הוא השור דקדושה ו
מכח הקדושה של יעקב אבינו התגברו
החשמונאים על כח הטומאה של היונים י-יא
לפי שיעקב הצטיין בכח הקדושה לפיכך הוא
זה שתיקן את עון ג"ע של אדה"ר י
יוסף הצטיין בקדושתו העליונה יב
המצוות של שבת ומילה הם יסוד הקדושה של
כלל ישראל יד
על ידי שמירת קדושת היסוד תתדבק נפש
האדם בקדושת שבת יד
על ידי התגברות האדם על הנסיונות
שבעיני הקדושה תאיר לאדם ההבנה בתורה
הקדושה טו

תורה

הזכות העיקרי שעל ידו יגאלו ישראל מגלות אדום הוא זכות העסק בתורה הקדושה ה
יעקב אבינו הוא "עמוד התורה" 1
מדת התפארת הוא העסק בתורה 1
האם היתה הגאולה מגלות יון מכח הזכות של העסק בתורה (לפי שיטת האוה"ח) יג-יד
על ידי התגברות האדם על הנסיונות שבעניני הקדושה תאיר לאדם ההבנה בתורה הקדושה טו
מאיזה טעם זכה יעקב אבינו להיות "עמוד התורה" טו
יוסף הצדיק זכה לכתר תורה, והטעם לזה ... טו

תפארת

מדת התפארת הוא העסק בתורה 1
יעקב הוא בחינת התפארת שנרמז באות וא"ו יא
התפארת והיסוד נרמזים באות וא"ו יח וע"ע יא

מה היתה ענין המלחמה של שרו של עשו עם יעקב אבינו ט
ביאור דברי האוה"ח הקדוש שכתב שכלל ישראל נגאלו מגלות יון בזכותו של יעקב אבינו י-יא, יג-יד
לפי דברי האוה"ח מתורצת שאלת הזוהר טו, טז

שור

המזל של יון הוא שור 1
יוסף הוא השור דקדושה 1
יון הוא השור דטומאה 1
השור מורה על כח התאוה י

שרה אמנו

בזכות שרה אמנו עמדו נשות ישראל בקדושתם במשך שהותם במצרים ז

